

ISSN 2529-184X

Ελληνική Βοτανική Εταιρεία

Hellenic Botanical Society

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ - NEWSLETTER

ΤΕΥΧΟΣ/ISSUE 2 • ΙΟΥΛΙΟΣ/JULY 2017

■ *Allium symiacum* Galanos & Tzanoudakis: Ένα νέο είδος για την επιστήμη και την Ελληνική χλωρίδα

Το γένος *Allium* είναι ένα από τα μεγαλύτερα και αντιπροσωπευτικότερα της ελληνικής χλωρίδας και ήδη ο αριθμός των ειδών του στην ελληνική επικράτεια έχει ξεπεράσει τα 100. Παρά το γεγονός ότι μετά το 1980 (δημοσίευση του 5ου τόμου της Flora Europaea), έχουν περιγραφεί δεκάδες νέα είδη *Allium* από τον ελληνικό χώρο, φαίνεται ότι το σχετικό γένος και η ελληνική φύση θα συνεχίσουν, για πολύ, να επιφυλάσσουν εκπλήξεις σε εκείνους που με επιμονή, μεθοδικότητα και μεράκι, επιδιώκουν στην εξερεύνηση της ελληνικής χλωρίδας. Πρέπει με την ευκαιρία να τονιστεί ότι στην παραπάνω κατηγορία δεν ανήκουν μόνο οι «επαγγελματίες» του χώρου (πανεπιστημιακοί και ερευνητές σχετικών ινστιτούτων) αλλά και ένας σημαντικός αριθμός «ερασιτεχνών βοτανικών» που μέσα από τις εξερευνητικές τους αποστολές, τις φωτογραφίες, τις ιστοσελίδες κ.ά. συμβάλουν στην καλύτερη γνώση και ανάδειξη της χλωρίδας της Ελλάδας. Ένας από αυτούς, ο Χρίστος Γαλανός στα πλαίσια μιας σειράς εξορμήσεων του στην ακριτική Σύμη

Allium symiacum
(Χ. Γαλανός)

Εκδήλωση ΕΒΕ για το έργο η «Χλωρίδα της Ελλάδας» (Flora of Greece project)

Την Παρασκευή 26 Μαΐου 2017 στο Μουσείο Ιστορίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στην οδό Θόλου 5 στην Πλάκα, («Οικία Κλεάνθους» ή «Παλιό Πανεπιστήμιο»), το Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Βοτανικής Εταιρείας (ΕΒΕ) και η Συντονιστική Επιτροπή οργάνωσαν την εκδήλωση εναρκτήριας παρουσίασης του έργου «Η Χλωρίδα της Ελλάδας».

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία σε μια αίθουσα γεμάτη από προσκεκλημένους που εξέφρασαν ενεργά την υποστήριξή τους για την υλοποίηση του φιλόδοξου Εθνικού έργου για την «Χλωρίδα της Ελλάδας».

Allium symiacum
(Χ. Γαλανός)

το φθινόπωρο του 2015, εντόπισε έναν πληθυσμό του γένους *Allium* τα άτομα του οποίου ήταν ακόμη σε ανθοφορία.

Όπως αποδείχθηκε, μετά από διεξοδική μορφολογική και κυτταρολογική μελέτη, επρόκειτο για ένα άγνωστο μέχρι τότε είδος, το οποίο και περιγράφηκε ως νέο για την επιστήμη (*Allium symiacum* Galanos & Tzanoud.) και το σχετικό άρθρο εμφανίστηκε ήδη στην ηλεκτρονική έκδοση του περιοδικού *Willdenowia*. Πρόκειται για ένα είδος της Ομάδας *Codonoprasum* με περίοδο ανθοφορίας τους φθινοπωρινούς μήνες (τέλη Σεπτεμβρίου–αρχές Νοεμβρίου), το οποίο όμως διακρίνεται σαφώς από τα άλλα είδη της ίδιας ομάδας, με σχετική περίοδο ανθοφορίας, τόσο από το χρώμα των ανθέων του (λευκό-πράσινο), αλλά κυρίως από τους στήμονες του (νήματα και ανθήρες) που εξέχουν εμφανώς του περιγονίου. Το συγκεκριμένο γνώρισμα (στήμονες εξέχοντες/στήμονες μη εξέχοντες του περιγονίου) θεωρείται από τους χαρακτήρες κλειδιά (key characters) για τη διάκριση των ειδών μέσα στην ομάδα *Codonoprasum* (*paniculatum* group & *flavum/stamineum* group αντίστοιχα) και ως εκ τούτου επισημαίνεται η ιδιαίτερη ταξινομική θέση του *Allium symiacum*, αφού είναι το μόνο φθινοπωρινό είδος της ομάδας *Codonoprasum* με στήμονες εξέχοντες του περιγονίου και ταυτόχρονα το μόνο είδος της ομάδας με εξέχοντες στήμονες (*flavum/stamineum* group) που ανθίζει το φθινόπωρο. (Πηγή: Galanos C. & Tzanoudakis D. (2017) in *Willdenowia* 47 (2): 107-113) <https://doi.org/10.3372/wi.47.47202>.

Δημήτρης Τζανουδάκης,
Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

- ***Allium iatrouinum* και *A. rycnotrichum*: Δύο νέα για την επιστήμη και για την ελληνική χλωρίδα είδη**
Οι Π. Τρίγκας, Ε. Καλπουτζάκης και Θ. Κωνσταντινίδης περιέγραψαν πρόσφατα δύο νέα είδη του γένους *Allium* από την Εύβοια και τον Πάρνωνα. Τα νέα είδη ανήκουν στο *A. sect. Cupanoscordum*, το οποίο περιλαμβάνει περίπου 24 είδη που εξαπλώνονται κυρίως στην περιοχή της Μεσογείου. Και τα δύο είδη σχετίζονται μεταξύ τους καθώς και με άλλα είδη της ομάδας του *A. cupanii* και ιδιαιτέρως με τα *A. hirtovaginatatum* (Δ. Τουρκία) και *A. maghrebicum* (Αλγερία, Τυνησία). Φύονται σε βραχώδεις βιοτόπους και μέχρι σήμερα έχουν βρεθεί σε περιορισμένες ορεινές περιοχές, όπου

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης ανακοινώθηκε η αρχική σύνθεση της Συντονιστικής Επιτροπής και της Επιστημονικής-Εκδοτικής Επιτροπής για την εκπόνηση του έργου:

Συντονιστική Επιτροπή (Steering Committee)

Παναγιώτης Δημόπουλος (Πανεπιστήμιο Πατρών), Θεοφάνης Κωνσταντινίδης (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών), Στέλλα Κοκκίνη (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), Thomas Borsch (Free University, Botanical Garden and Botanical Museum).

Επιστημονική - Εκδοτική Επιτροπή (Scientific-Editorial Committee)

A. Strid (Herbarium Ø, Ørbæk, Denmark), Th. Raus (Free University, BGBM, Berlin), I. Μπαζός (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα), E. Bergmeier (University of Göttingen, Göttingen), E. Ελευθεριάδου (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη), P. Καρούσσου (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη), Γ. Κοράκης (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Ορεστιάδα), Μ. Πανίτσα (Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα), Π. Τρίγκας (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα), Σ. Τσιφτσής (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη), Ι. Τσιριπίδης (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη), Δ. Τζανουδάκης (Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα), E. Raab-Straube (Free University, BGBM, Berlin), N. Turland (Free University, BGBM, Berlin).

Σύντομο χαιρετισμό απήυθη ο κ. Σταύρος Μπένος από την «Κίνηση Πολιτών ΔΙΑΖΩΜΑ», ενώ ακολούθησαν οι ομιλίες των μελών της Συντονιστικής Επιτροπής. Ο Παναγιώτης Δημόπουλος παρουσίασε τα βασικά σημεία σχεδιασμού και πορείας υλοποίησης του έργου «Η Χλωρίδα της Ελλάδας»:

- Χρονική διάρκεια υλοποίησης του έργου: 10 χρόνια (2017-2027)
- Εκτιμώμενος αριθμός τόμων: Οκτώ (8)
- Το αρχικό περίγραμμα του σχεδίου εκπόνησης του έργου φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα ροής:

Ο Αναπληρωτής Καθηγητής του ΕΚΠΑ Θεοφάνης Κωνσταντινίδης παρουσίασε τα βασικά στοιχεία συγγραφής μιας σύγχρονης χλωρίδας και το παράδειγμα της Ελλάδας ως προς την εκπόνηση του έργου η «Χλωρίδα της Ελλάδας», ενώ ο Dr. E. von Raab-Straube (Botanical Garden and Botanical Museum, Free University, Berlin) ως εκπρόσωπος του Βοτανικού Κήπου και του Βοτανικού Μουσείου του Βερολίνου και του Prof. Thomas Borsch, αναφέρθηκε στο ερευνητικό έργο η «Χλωρίδα της Ελλάδας» και στους τρόπους με τους οποίους ενσωματώνεται η τρέχουσα ταξινομική έρευνα και οι πληροφορίες από τους Κατάλογους Αγγειοφύτων. Τέλος, λόγω αδυναμίας παρουσίας στην εκδήλωση της Καθηγήτριας του ΑΠΘ Στέλλας Κοκκίνη, η ομιλία της με θέμα: «Χλωρίδα και ανθρώπινες δραστηριότητες στην Αρχαία Ελλάδα: Από

την εμπειρική γνώση στην επιστημονική προσέγγιση των φυτών» έγινε από την Επίκουρη Καθηγήτρια **Ρεγγίνα Καρούσου**. Μετά το τέλος των ομιλιών ακολούθησε κύκλος ερωτήσεων και συζήτησης με όλους τους παριστάμενους.

Χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο

Στην εκδήλωση ανακοινώθηκε ένα σημαντικό νέο που αφορά την χρηματοδότηση της Ελληνικής Βοτανικής Εταιρείας από το Πράσινο Ταμείο για την υλοποίηση του έργου η «Χλωρίδα της Ελλάδας» για 6 χρόνια με το συνολικό ποσό των 240.000 ευρώ. Εκ μέρους του ΔΣ της ΕΒΕ, εκφράζω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες προς το ΔΣ του Πράσινου Ταμείου για την απόφασή του και ιδιαίτερα τον Πρόεδρο κ. Γ. Πατρίκιο και τον Διευθυντή του κ. Γ. Πρωτόπαππα για την έμπρακτη υποστήριξη του αιτήματος χρηματοδότησης.

Μικρή δεξίωση στο τέλος της εκδήλωσης

Αντί για λόγια οι φωτογραφίες μιλούν από μόνες τους στον ειδυλλιακό προαύλιο χώρο του Μουσείου Ιστορίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Παναγιώτης Δημόπουλος (φωτογραφίες Ά. Βιδάλης)

Ο ιστότοπος Flora of Greece Web

Δημοσιοποίηση της 1ης έκδοσης του Flora of Greece web και συνεργασίες

Τον Ιούνιο του 2017, δημοσιοποιήθηκε ο ιστότοπος “Flora of Greece web” στην 1η του έκδοση. Είναι το αποτέλεσμα μιας στενής και εποικοδομητικής συνεργασίας (Ιανουάριος - Ιούνιος 2017) ανάμεσα στην Ελληνική Βοτανική Εταιρεία (ΕΒΕ) και τον Βοτανικό Κήπο και Βοτανικό Μουσείο του Βερολίνου (BGBM), με τον συντονισμό του Πανεπιστημίου Πατρών (Τμήμα Βιολογίας, Τομέας Βιολογίας Φυτών, Εργαστήριο Βοτανικής) και ομάδας επιστημόνων των παραπάνω οργανισμών. Σύνδεσμος (link): <http://portal.cybertaxonomy.org/flora-greece>.

Αυτή η πύλη δεδομένων (data portal) χρησιμοποιεί πλήρως το **Κοινό Μοντέλο Δεδομένων (CDM)** που αποτελεί κεντρικό στοιχείο της πλατφόρμας Internet Cybertaxonomy και έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του **European Distributed Institute of Taxonomy (EDIT 5)**. Όλες οι σελίδες των φυτικών taxa αποτελούν δυναμικές ιστοσελίδες από την υποκείμενη βάση δεδομένων.

ανθίζουν κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και κυρίως από τον Ιούλιο έως τον Αύγουστο (Πηγή: Trigas, Kalpoutzakis, Constantinidis (2017), in Phytotaxa 297(2): 179-188).

Π. Τρίγκας, Ε. Καλπουτζάκης και Θ. Κωνσταντινίδης

■ Αναθεώρηση της ομάδας του *Verbascum daezeri*

Σε εργασία που δημοσιεύθηκε πρόσφατα στο τεύχος 23 (1) του περιοδικού Phytologia Balcanica αναθεωρείται η ταξινόμηση και η κατανομή της ομάδας του *Verbascum daezeri*. Η ομάδα συγκροτείται από τέσσερα ιθαγενή είδη, τρία από τα οποία είναι ελληνικά ενδημικά, ενώ το τέταρτο κατανέμεται γεωγραφικά επίσης στη Βουλγαρία και στην Ανατολική Θράκη. Το taxon *Celsia peraffinis* Rech. f., το οποίο εθεωρείτο ως συνώνυμο του *Verbascum boissieri* (Heldr. & Sartori ex Boiss.) Kuntze, αναθεωρείται ως διακριτό είδος με την ονομασία *Verbascum peraffine* (Rech. F.) Zografidis & Strid.

Άρης Ζωγραφίδης, Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος

Iris hellenica
(Δ. Μέρμυγκας)

■ Νέα καταγραφή για την *Iris hellenica*

Η *Iris hellenica* Mermygkas, Tan & Yannitsaros, ένα είδος που εθεωρείτο ενδημικό των βουνών της Β. Πελοποννήσου Κυλλήνη, Σαϊτάς και Χελμός, καταγράφηκε στο όρος Οίτη. Εντοπίστηκαν δύο πληθυσμοί σε άνοιγμα ελατοδάσους και σε βραχώδεις θέσεις στην κορυφή Ψηλαϊνός, σε υψόμετρο 1440-1470 m. (Πηγή: Mermygkas D., Skouras Th. (2017) in Phytologia Balcanica 23 (1): 127-128).

Διονύσης Μέρμυγκας,
Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

■ Πρώτη επιβεβαιωμένη αναφορά του είδους *Elodea canadensis* στην Ελλάδα

Σε πρόσφατη επιστημονική δημοσίευση επιβεβαιώνεται η παρουσία του ξενικού υδρόβιου μακρόφυτου *Elodea canadensis* Michx. στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα γίνεται μια ανασκόπηση αντικρουόμενων σχετικών αναφορών από το παρελθόν. Η αναφορά αυτή αποτελεί την πρώτη για την παρουσία του είδους στη διασπορά της Μεγάλης Πρέσπας (Πηγή: Poulis G., Zervas D. (2017) in Hacquetia 16(2): 175-179, DOI: 10.1515/hacq-2017-0001).

Colchicum chimonanthum
(Γ. Πουλής)

Φυτό του μήνα: Ιανουάριος - Ιούνιος 2017

Ιανουάριος 2017

***Colchicum chimonanthum* K. Perss.:** Ανθίζει κατά τη διάρκεια του χειμώνα, από τον Δεκέμβριο έως και τον Φεβρουάριο. Τα τέπαλά του είναι λευκά ή μπορεί να έχουν μια απαλή ρόδινη-ώδη απόχρωση. Ανάμεσά τους, ξεπροβάλλουν οι στήμονες με τη χαρακτηριστική χρυσοκίτρινη βάση. Φύεται σε πλαγιές με χαμηλή ποώδη βλάστηση και αραιούς θαμνώνες. Τοπικό ενδημικό είδος της Μακεδονίας που πρωτοπεριγράφηκε το 1999. Το 2009 περιλήφθηκε στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων όπου και χαρακτηρίζεται ως Τρωτό (VU), λόγω της περιορισμένης εξάπλωσής του. (Γ. Πουλής)

Φεβρουάριος 2017

***Crocus biflorus* Mill. subsp. *stridii* (Papan. & Zacharof) B. Mathew:** Αρκετά σπάνιος κρίκος, ενδημικός της Ελλάδας, γνωστός μέχρι στιγμής μόνο από τους νομούς Θεσσαλονίκης και Ξάνθης. Τα αρωματικά του άνθη, χρώματος λευκού ή λιλά, με σκούρες ραβδώσεις στα τρία εξωτερικά τέπαλα, σε συνδυασμό με τη σπανιότητά του, τον καθιστούν πολύ ελκυστικό για συλλέκτες, γι' αυτό και συμπεριλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων του 1995 ως «Τρωτό». Το υποείδος ανθίζει μαζί με 5 έως 8 φύλλα κατά τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο. Φύεται σε ανοιχτές χλωώδεις ή και αμμώδεις θέσεις, σε υψόμετρο από 30 έως 800 m. (Κ. Γούλα)

Crocus biflorus
subsp. *stridii*
(Κ. Γούλα)

Τι περιλαμβάνεται στο Flora of Greece web;

Μέσω αυτού του ιστότοπου, η τυπωμένη έκδοση του βιβλίου για τα Αγγειόσπερμα της Ελλάδας (Dimopoulos et al., 2013) και το συμπλήρωμα της έκδοσης (Dimopoulos et al., 2016) παρέχονται ελεύθερα σε όλους όσους ενδιαφέρονται και εργάζονται για την έρευνα και την προστασία της φυτοποικιλότητας της χώρας μας. Πιο συγκεκριμένα, ο ιστότοπος «Flora of Greece» Web περιλαμβάνει:

- 7734 έγκυρα ονόματα taxa
- 7211 συνώνυμα
- 1050 “αποκλεισμένα taxa”, δηλ. taxa που αφαιρέθηκαν από την χλωρίδα της Ελλάδας, καθώς είτε είχαν αναφερθεί εσφαλμένα, είτε αποτελούσαν μη εγκατεστημένα ξενικά είδη, μη σταθεροποιημένα υβρίδια, ταξινομικά αινιγματικά ή εξαφανισμένα taxa
- 1327 σχόλια για taxa που αφαιρέθηκαν από την χλωρίδα της Ελλάδας, καθώς είτε είχαν αναφερθεί από λάθος, είτε αποτελούσαν μη εγκατεστημένα ξενικά είδη, μη σταθεροποιημένα υβρίδια, ταξινομικά αινιγματικά ή εξαφανισμένα taxa
- Χάρτες κατανομής/εξάπλωσης που δείχνουν την εμφάνιση κάθε taxon στις 13 χλωριδικές (φυτογεωγραφικές) περιοχές της Ελλάδας
- Χωρολογική κατηγορία/τύπος για κάθε taxon
- Βιομορφή για κάθε taxon
- Κατάσταση για κάθε taxon (αυτοφυές, ξενικό, περιορισμένης εξάπλωσης)
- Κατηγορία οικοτόπου στην οποία απαντάται ένα taxon (σε μια κατηγορία οικοτόπου ή σε δύο ή περισσότερες κατηγορίες)
- Φωτογραφίες για επιλεγμένα taxa
- Βιβλιογραφία

Τι δεν περιλαμβάνεται στο Flora of Greece web;

Στην πρώτη αυτή έκδοση (version 1, Ιούνιος 2017) του διαδικτυακού τόπου της Flora of Greece, στο πλαίσιο της πλατφόρμας EDIT, δεν περιλαμβάνονται οι ταξινομικές και οι χλωριδικές πληροφορίες που δημοσιεύθηκαν μετά τον Οκτώβριο του 2013 (δηλ. 2013-2017). Αυτές οι νέες πληροφορίες θα ληφθούν υπόψη και θα ενσωματωθούν σταδιακά μέχρι το τέλος του 2017.

Flora of Greece web και σε κινητά τηλέφωνα

Καταβλήθηκαν ιδιαίτερες προσπάθειες και έγινε δυνατό ο ιστότοπος να είναι εξίσου προσβάσιμος και μέσω κινητών συσκευών (smartphones και tablet), ώστε τα δεδομένα να μπορούν να χρησιμοποιούνται παντού (εφόσον υπάρχει πρόσβαση στο διαδίκτυο).

Ο εκδοτικός οίκος Utopia (Utopia PUBLISHING) ήταν χορηγός στην εκδήλωση για την δημοσιοποίηση του έργου Flora of Greece.

Χρειαζόμαστε τη συμβολή σας

Παρακαλούμε διαβάστε στο μενού την επιλογή «Contribute» και μην διστάσετε να παράσχετε στην επιστημονική ομάδα του δικτυακού τόπου της Flora of Greece στοιχεία σχετικά με την παρουσία φυτικών ταξα νέων για την Ελλάδα ή για συγκεκριμένες περιφέρειες, καθώς και φωτογραφίες ακολουθώντας τις συγκεκριμένες οδηγίες.

Η ομάδα υποστήριξης του ιστότοπου Flora of Greece web, είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένη με το αποτέλεσμα αυτού του ηλεκτρονικού εργαλείου, το οποίο αποτελεί ωστόσο ένα ενδιάμεσο στάδιο στην πορεία υλοποίησης του έργου που ξεκίνησε πρόσφατα (The Flora of Greece project).

Η βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας των δεδομένων στην ιστοσελίδα της Flora of Greece - Vascular Plants Checklist of Greece βασίζεται σε όλους μας.

Ευχαριστώ πολύ όλους όσους έχουν συμβάλει μέχρι αυτό το στάδιο, όλους εσάς που θα χρησιμοποιήσετε το εργαλείο αυτό και όλους εσάς που θα συμβάλετε με φωτογραφικό υλικό και πληροφορίες για νέες χλωριδικές καταγραφές.

Οι Arne Strid, Κατερίνα Γούλα, Γιάννης Μπαζός και Μαρία Πανίτσα έχουν ήδη συνεισφέρει σε αυτή την πρώτη φάση από το φωτογραφικό τους αρχείο σημαντικό αριθμό φωτογραφιών, που ετοιμάζονται για ανάρτηση στον ιστότοπο. Τους ευχαριστώ θερμά. Ετοιμάζεται επίσης φωτογραφικό υλικό για τον ιστότοπο από τον Nick Turland (Head of Publishing, Free University Berlin, BGBM), τον Eckhard Willing (εξωτερικό συνεργάτη του BGBM) και τον Richard Lansdown (Chair IUCN SSC Freshwater Plant Specialist Group).

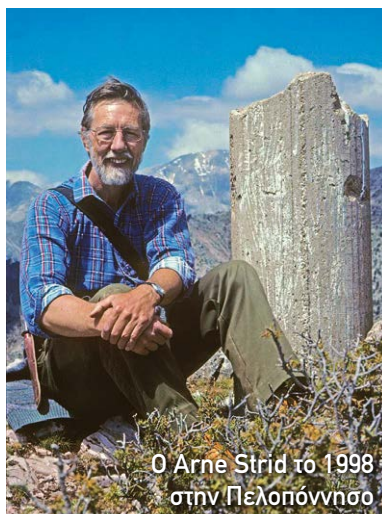
Και συνεχίζουμε... η συμβολή όλων σας είναι η μοναδική πηγή ποιοτικής και ποσοτικής αναβάθμισης του διαθέσιμου φωτογραφικού υλικού για το έργο η «Χλωρίδα της Ελλάδας».

Παναγιώτης Δημόπουλος

Ο Arne Strid Επίτιμος διδάκτορας του Τμήματος Βιολογίας του ΕΚΠΑ

Στις 3 Απριλίου 2017 πραγματοποιήθηκε στη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, η τελετή αναγόρευσης του Arne Strid σε Επίτιμο Διδάκτορα του Τμήματος Βιολογίας της Σχολής Θετικών Επιστημών του ΕΚΠΑ. Ακολούθησε ομιλία του τιμώμενου με θέμα «Recent progress in the botanical exploration of Greece».

Ο Arne Strid γεννήθηκε το 1943 στο Kristianstad της Σουηδίας. Σπούδασε βοτανική, χημεία και γενετική στο Πανεπιστήμιο της Lund, όπου και αναγορεύτηκε διδάκτορας το 1970.

Ο Arne Strid το 1998 στην Πελοπόννησο

Arum purpureospathum
(Α. Καλτσής)

Μάρτιος 2017

***Arum purpureospathum* P. C. Boyce:** Ενδημικό της φυτογεωγραφικής περιοχής Κρήτης - Καρπάθου, γνωστό από λίγες θέσεις στα νότια του Νομού Χανίων (περιοχή Σφακιών) και την Κάρπαθο. Το είδος αναπτύσσεται σε πετρώδεις θέσεις, σε χαλάσματα παλιών πέτρινων κτιρίων, ξερολιθιές, καθώς και σε σκιερές θέσεις κάτω από συστάδες με χαρουπιές, αλλά και σε ελαιώνες, σε υψόμετρο από σχεδόν την επιφάνεια της θάλασσας μέχρι 800 m. Η περίοδος άνθησης, αναλόγως του υψομέτρου, είναι από τέλη Φλεβάρη μέχρι αρχές Απριλίου. Το *A. purpureospathum* χαρακτηρίζεται ως Τρωτό (VU), σύμφωνα με το Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων (Red Data Book) της Ελληνικής Χλωρίδας (2009), ενώ το πληθυσμιακό μέγεθός του στην Κρήτη εκτιμάται σε 1100-1500 άτομα. (Α. Καλτσής)

Απρίλιος 2017

***Ebenus cretica* L.:** Πολυδιακλαδιζόμενο χαμαίφυτο, μέγιστου ύψους 1 m, με περιπτώως πτεροειδή φύλλα, καλυμμένα από γκριζου χρώματος τρίχωση. Τα άνθη εμφανίζονται σε πυκνούς βότρυς από τον Απρίλιο έως τις αρχές Ιουνίου, αναλόγως της θέσης και του υψομέτρου. Είναι ενδημικό της Κρήτης, κοινότατο σε κάποιες περιοχές, όπου σχηματίζει μεγάλους πληθυσμούς. Φύεται σε πετρώδεις, ασβεστολιθικές πλαγιές με φρύγανα, ακόμα και σε άκρες δρόμων, σε υψόμετρα έως και τα 1100 m. (Α. Ζήκος)

Ebenus cretica
(Α. Ζήκος)

Helichrysum heldreichii
(Κ. Κουτσοβούλου)

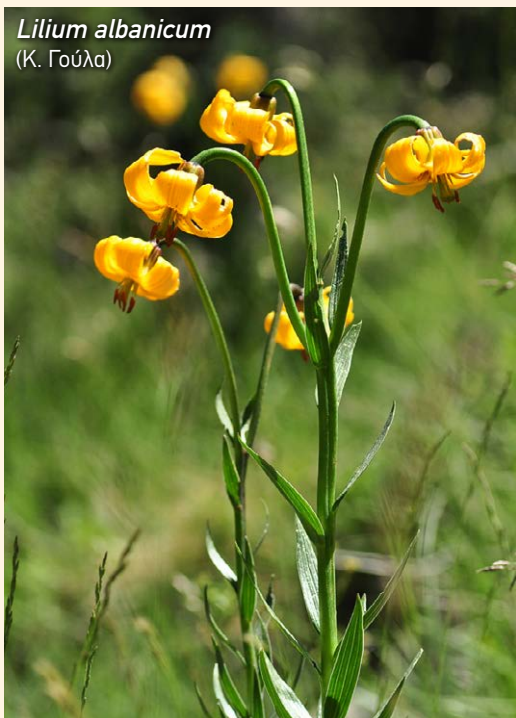
Μάιος 2017

***Helichrysum heldreichii* Boiss.:** Τοπικό ενδημικό είδος της Κρήτης που απαντά μόνο σε κάθετα ασβεστολιθικά βράχια σε δύο φαράγγια του Ν. Χανίων, στο φαράγγι της Σαμαριάς και στο φαράγγι της Αράδαινας. Ο πληθυσμός του είδους αριθμεί συνολικά λιγότερα από 2.000 άτομα. Ανθίζει από τον Μάιο έως τον Ιούνιο. Το 2009 περιλήφθηκε στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων όπου και χαρακτηρίζεται ως Σχεδόν Απειλούμενο (NT). (Κ. Κουτσοβούλου)

Ιούνιος 2017

***Lilium albanicum* Griseb.:** Η εξάπλωσή του εντός συνόρων περιλαμβάνει την Πίνδο και βουνά της βόρειας Ελλάδας, ενώ εκτός Ελλάδας έχει εντοπιστεί στην Αλβανία, τη Βουλγαρία και την πρώην Γιουγκοσλαβία. Το εντυπωσιακό αυτό φυτό στολίζει λιβάδια και ανοίγματα δασών σε μεγάλα υψόμετρα, συνήθως μεγαλύτερα των 1450 m, ενώ μπορεί να φτάσει μέχρι και τα 2200 m. Βρίσκεται σε ανθοφορία κατά τους μήνες Ιούνιο και Ιούλιο. Προστατεύεται από το ΠΔ 67/81 και συμπεριλαμβάνεται στον παγκόσμιο κατάλογο ειδών που χρήζουν προστασίας του ΟΗΕ. (Κ. Γούλα)

Κατερίνα Κουτσοβούλου

Lilium albanicum
(Κ. Γούλα)

Ο Arne Strid (δεξιά) στην Πίνδο το 1979 με τους Κώστα Παπανικολάου, Soren Christiansen, Έλλη Σταματιάδου και Per Hartvig

Από το 1964 έως το 1972 εργάστηκε στο Τμήμα Βοτανικής του Πανεπιστημίου της Lund στην επιστημονική ομάδα του καθηγητή Runemark, μελετώντας τα προβλήματα της ειδογένεσης των φυτών του Αιγαίου. Από το 1973 έως το 2001 υπηρέτησε ως καθηγητής Βοτανικής στο Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης. Στη συνέχεια, από το 2001 έως το 2008 διετέλεσε καθηγητής Φυτογεωγραφίας στο Πανεπιστήμιο του Γκέτεμποργκ και ταυτόχρονα διευθυντής του Βοτανικού Κήπου και του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Γκέτεμποργκ. Από το 2008 είναι Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Lund, ενώ από το 2011 αναγορεύτηκε Επίτιμος Καθηγητής του Βοτανικού Κήπου και Μουσείου του Βερολίνου. Την Ελλάδα επισκέφθηκε για πρώτη φορά το 1964, στο πλαίσιο των ερευνών του διδακτορικού του. Από τότε και για περισσότερα από 50 έτη έχει ταξιδέψει ανά την Ελλάδα, εξερευνώντας χλωριδικά πολλές περιοχές στη νησιωτική και την ηπειρωτική χώρα, τόσο στο πλαίσιο της έρευνάς του όσο και στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των φοιτητών του. Με το έργο του κατέγραψε και ανέδειξε τα είδη της ελληνικής χλωρίδας, ενώ ανακάλυψε πολλά νέα είδη για την επιστήμη. Το ερευνητικό του ενδιαφέρον εστιάζεται στους τομείς της συστηματικής των φυτών και της φυτογεωγραφίας. Στην Ελλάδα, πρόσφατα βραβεύτηκε για το έργο του από την Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία (2012), του απονεμήθηκε ο τίτλος του Επίτιμου Μέλους από την Ελληνική Βοτανική Εταιρεία (2013), αναγορεύθηκε Επίτιμος Διδάκτορας από το Πανεπιστήμιο Πατρών (2015) και του απονεμήθηκε το βραβείο «Βύρων Αντύπας» από την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (2016).. Η αγάπη του για την ελληνική χλωρίδα είναι διαρκής και ανεξάντλητη καθώς εξακολουθεί να ασχολείται ενεργά και δυναμικά με την έρευνα και την μελέτη της, πενήντα ολόκληρα χρόνια μετά την πρώτη του βοτανική εξερεύνηση στην Ελλάδα.

Ο Arne Strid το 2011 με τον Hans Runemark

Η Επάνω Αρρένα (2196 μ.), μια από τις κορυφές του Γράμμου (Κ. Γούλα)

Γράμμος: «Αίμα πράσινο και βολβοί στη γη χρυσοί»

Ο Γράμμος δεν είναι απλώς ένα βουνό, δεν είναι μόνο η τέταρτη ψηλότερη κορυφή της Ελλάδας. Το όνομά του φέρει ένα ειδικό βάρος, το βάρος της ιστορίας που θα τον ακολουθεί. Επιπλέον, φέρει το παράλογο μιας μεγάλης αντίθεσης: στις ίδιες πλαγιές και κορυφές που εξελισσόταν το δράμα του εμφυλίου πολέμου, εκεί που οι βόμβες ναπάλμ νέκρωσαν οτιδήποτε ζωντανό υπήρχε, «αίμα πράσινο και βολβοί στη γη χρυσοί»* ήρθαν να καλύψουν την καμένη γη. Την ίδια αντίθεση νιώθει ο κάθε περιηγητής του Γράμμου: στα λιβάδια, ανάμεσα στα ατελείωτα χρωματιστά χαλιά που συνθέτουν την ιδιαίτερη χλωρίδα του βουνού, βλέπει τους κρατήρες των βομβαρδισμών· ανάμεσα σε γεράνια και γεντιανές, συναντά μπλεγμένες τις οβίδες που δεν πρόλαβαν να σκάσουν.

Η περιοχή του όρους Γράμμος είναι ένας τόπος μοναδικής φυσικής ομορφιάς και ανεκτίμητης περιβαλλοντικής αξίας. Τμήματα του βουνού έχουν συμπεριληφθεί στις περιοχές του δικτύου NATURA, είναι χαρακτηρισμένα ως τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή διατηρητέα μνημεία της φύσης. Εκτεταμένα δάση, υπαλπικά λιβάδια, φαράγγια, βραχώδεις κορυφές, λίμνες και ποτάμια συνθέτουν ένα σκηνικό απaráμιλλης ομορφιάς και παράλληλα δημιουργούν ένα άθροισμα πολλών διαφορετικών βιοτόπων στους οποίους διαβιούν σπάνια είδη της ελληνικής χλωρίδας και πανίδας.

Ο γίγαντας όμως αυτός των συνόρων, μέρος απομακρυσμένο και σχεδόν εξωτικό, παρόλο που υπόσχεται βοτανικούς θησαυρούς, πολύ περισσότερους από όσους έχουν ήδη ανακαλυφθεί, δεν έχει μελετηθεί ποτέ διεξοδικά. Εκτός από την εργασία *Herbarium macedonicum*, στην οποία δημοσίευσε τις ανακαλύψεις του από το Γράμμο και άλλα βουνά του ελληνικού βορρά ο Δημήτριος Ζαγανιάρης, γύρω στο 1940, και τις πολυάριθμες διάσπαρτες αναφορές στο έργο *Mountain Flora of Greece*, η πρώ-

Aquilegia nigricans (Κ. Γούλα)

Phyteuma pseudorbiculare (Κ. Γούλα)

* Ο. Ελύτη – Το άξιον εστί

Gentiana lutea (Κ. Γούλα)

Dianthus deltooides subsp. *degenii* (Κ. Γούλα)

τη απόπειρα συγκέντρωσης της χλωριδικής πληροφορίας του Γράμμου έγινε από τον Κοράκη το 2001, ο οποίος αναφέρει ότι υπάρχουν καταγεγραμμένα 650 φυτικά taxa στο βουνό. Ο αριθμός αυτός φυσικά αναμένεται να είναι πολύ μεγαλύτερος, αν αναλογιστεί κανείς τη μεγάλη ποικιλία των οικοτόπων που σχηματίζονται από το ανάγλυφο (ψηλές κορυφές – η υψηλότερη, Τσούκα Πέτσικ, στα 2520μ., φαράγγια, ατέλειωτα λιβάδια), το γεωλογικό υπόστρωμα (ασβεστόλιθοι, φλύσχης, σερπεντίνες), το υδρογραφικό δίκτυο (αναρίθμητα ρυάκια και ρέματα) και τις λίμνες (όπως η υψηλότερη αλπική λίμνη της Ελλάδας, η Γκιστόβα στα 2350 μ., ή η λίμνη Μουτσάλια).

Πάντως, από τον σχετικά μικρό αριθμό φυτών που έχουν ήδη καταγραφεί στο Γράμμο, δεν είναι λίγα αυτά που εμπίπτουν σε μια από τις κατηγορίες των ενδημικών, σπάνιων ή προστατευόμενων. Μέχρι στιγμής έχουν αναφερθεί 4 τοπικά ενδημικά taxa: *Isatis grammotis*, *Ligusticum rhizomaticum*, *Sempervivum marmoreum* subsp. *ballsii* και *Thesium vlachorum*. Το τελευταίο, μάλιστα, είναι χαρακτηρισμένο ως «Κινδυνεύον» στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας. Άλλα 4 taxa απαντούν αποκλειστικά σε σερπεντινικά υποστρώματα στα βουνά της βόρειας Πίνδου: *Fritillaria epirotica*, *Noccaea epirota*, *Onosma pygmaea* και *Rosa orhiolithica*. Αρκετά είναι τα ελληνικά ενδημικά taxa, ανάμεσά τους τα *Alyssum heldreichii*, *Asperula aristata* subsp. *thessala*, *Galium monasterium*, *Peucedanum stridii* και *Silene haussknechtii*, ενώ μια πληθώρα φυτών είναι ενδημικά της χερσονήσου των Βαλκανίων, όπως τα *Asperula doerfleri*, *Bornmuellera baldaccii*, *Crocus cvijicii*, *Dianthus deltooides* subsp. *degenii*, *Oxytropis prenja*, *Phyteuma pseudorbiculare*, *Silene swarzenbergeri*, *Soldanella pindicola*, *Viola albanica*, κ.α.

Πολλά από τα καταγεγραμμένα φυτά του όρους Γράμμος προστατεύονται από την εθνική και διεθνή νομοθεσία, σε κοινοτικό ή παγκόσμιο επίπεδο, ενώ άλλα συμπεριλαμβάνονται στα Βιβλία Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων και Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας ή σε διάφορους καταλόγους σπάνιων και απειλούμενων φυτών. Σε πρακτικό επίπεδο, αυτό δεν είναι ποτέ αρκετό για να παρέχει την απαραίτητη προστασία στους

Pinguicula balcanica (Κ. Γούλα)

Viola albanica (Κ. Γούλα)

Soldanella pindicola (Κ. Γούλα)

Solenanthes scardicus (Κ. Γούλα)

Geranium subcaulescens και οβίδες... (Κ. Γούλα)

πληθυσμούς των φυτών. Χαρακτηριστική η περίπτωση της εξαιρετικά σπάνιας για την Ελλάδα *Dactyloctenium aegyptium*, είδος που προστατεύεται από το ΠΔ 67/1981, τη Συνθήκη CITES και συμπεριλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων (2009) με το χαρακτηρισμό «Τρωτό». Ο πληθυσμός του Γράμμου βρισκόταν σε ένα υγρολίβαδο δίπλα σε επαρχιακό δρόμο. Το 2013 όμως, μετά από έργα διαπλάτυνσης του δρόμου, έγινε αποξήρανση του υγρολίβαδου και απόθεση μπαζών εκεί που φύτευαν η ορχιδέα. Ο βιότοπος καταστράφηκε ολοσχερώς και η *D. incarnata* δεν ξαναφάνηκε έκτοτε. Δεύτερο θλιβερό παράδειγμα, αυτό του βαλκανικού ενδημικού είδους *Solenanthes scardicus*, που αν και δεν εμπίπτει σε κάποιο καθεστώς προστασίας, πρόκειται για πολύ σπάνιο φυτό με αναφορές μόνο από την Αλβανία και την πρώην Γιουγκοσλαβία, ενώ στην Ελλάδα αναφέρεται με βεβαιότητα μόνο από το Γράμμο. Από τους δύο μικρούς πληθυσμούς που εντοπίστηκαν εκεί, ο ένας καταστράφηκε μετά την ολοκλήρωση των εργασιών κατασκευής του Πάρκου Εθνικής Συμφιλίωσης και ο δεύτερος δέχεται έντονες πιέσεις από βόσκηση και υλοτομία. Η μεγαλύτερη πληγή όμως για τη χλωρίδα του Γράμμου είναι οι συλλογές φαρμακευτικών ειδών από κατοίκους των γειτονικών χωριών της Αλβανίας που περνάνε λαθραία τα σύνορα και μαζεύουν μεγάλες ποσότητες φυτών, τα οποία πουλάνε στην πατρίδα τους σε μεγάλες φαρμακοβιομηχανίες για ένα μεροκάματο. Πολλά από τα φυτά που συλλέγονται είναι σπάνια ή προστατευόμενα, όπως η *Gentiana lutea*, που περιλαμβάνεται στην Οδηγία 92/43, και στο ΠΔ 67/1981. Ο πληθυσμός της τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί πάρα πολύ, ενώ για να τη συναντήσει κανείς θα πρέπει να φτάσει στα πιο δύσβατα και δυσπρόσιτα σημεία του βουνού.

Τα προβλήματα που ταλαιπωρούν το Γράμμο δεν τελειώνουν εδώ. Ένας μεγάλος κατάλογος θα μπορούσε να σχηματιστεί και να περιλαμβάνει πυρκαγιές, λαθρουλοτομίες, διανοίξεις δρόμων στην καρδιά του βουνού και άλλα. Στις πολύπαθες πλαγιές του Γράμμου, οι πληγές είναι ακόμα ανοιχτές, θυμίζοντας μια ακόμα συμφιλίωση που δεν έγινε ποτέ: αυτή του ανθρώπου με τη φύση.

Κατερίνα Γούλα

Artemisia eriantha (Κ. Γούλα)

Rhynchocorys elephas (Κ. Γούλα)

Παράνομη συλλογή *Primula veris* (Κ. Γούλα)

Campanula foliosa (Κ. Γούλα)

15ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο της Ελληνικής Βοτανικής Εταιρείας

Το 15ο Συνέδριο της ΕΒΕ με τίτλο «Η Ευρωπαϊκή και η Εθνική Στρατηγική για τη Διατήρηση της Φυτικής Ποικιλότητας στην Ελλάδα» θα πραγματοποιηθεί 14-17 Σεπτεμβρίου 2017 στην Κρήτη, στο Συνεδριακό Κέντρο του Μεσογειακού Αγρονομικού Ινστιτούτου Χανίων. Το Συνέδριο συνδιοργανώνουν η Ελληνική Βοτανική Εταιρεία και το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου θα πραγματοποιηθούν 5 προσκεκλημένες-τιμητικές ομιλίες:

- 1) **Thomas Borsch**, Plant taxonomy in the era of evolutionary biology and biodiversity informatics: Perspectives for the Flora of Greece Project,
- 2) **Αθηνά Αμίλλη-Οικονόμου**, Η ειδογένεση των μικροφυκών στον Ελλαδικό χώρο ως αποτέλεσμα προσαρμογής σε ακραία περιβάλλοντα,
- 3) **Κυριάκος Κοτζαμπάσης**, ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΣΗ – Από τη διαχείριση της ηλιακής ενέργειας στην περιβαλλοντική βιοτεχνολογία,
- 4) **Δώρα Πετανίδου**, Αποκαλύψεις Αιγαίου συνέχεια: ο «μικρός, μέγας κόσμος» του Αρχιπελάγους, μέσα από τις σχέσεις φυτών-επικοινωνιαστών,
- 5) **Χρήστος Κατσαρός**, Cell division in brown algae: More than 40 years of research.

Παράλληλα, προγραμματίζονται 2 στρογγυλά τραπέζια:

1. **Το έργο η «Χλωρίδα της Ελλάδας»:** στρατηγική, εργαλεία και πρακτικά βήματα (Π. Δημόπουλος - rdimopoulos@upatras.gr) και η συμβολή των ερασιτεχνών βοτανικών, φυσιολατρών, φωτογράφων κ.λπ. στην απογραφή και ανάδειξη της Ελληνικής Χλωρίδας (Δ. Τζανουδάκης - tzanoyd@upatras.gr)
2. **Το Πρωτόκολλο της Ναγκόγια:** η σημασία του στη διατήρηση της φυτικής ποικιλότητας και οι προκλήσεις της εφαρμογής στην Ελλάδα (Ε.-Α. Μαριά, Κ.Α. Θάνος - efmariam@science.tuc.gr, cthanos@biol.uoa.gr)

Την Κυριακή 17/9, η λήξη του συνεδρίου θα γίνει με μια βοτανική εκδρομή οπότε και θα γίνει διάσχιση του φαραγγιού της Αγ. Ειρήνης.

Παρακαλούμε επισκεφθείτε τον ιστότοπο του Συνεδρίου: <http://hbs2017.maich.gr/el/>

Κατερίνα Κουτσοβούλου

CARE-MEDIFLORA

Δράσεις Διατήρησης Απειλούμενων Φυτικών Ειδών των Νησιών της Μεσογείου: κοινές δράσεις για «εντός τόπου» και «εκτός τόπου» διατήρηση

Το έργο CARE-MEDIFLORA στοχεύει στη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης απειλούμενων φυτικών ειδών της Μεσογείου. Υλοποιείται από 7 φορείς σε 6 νησιά της Μεσογείου (Βαλεαρίδες Νήσοι, Κορσική, Σαρδηνία, Σικελία, Κρήτη και Κύπρος) και από την Ομάδα Ειδικών για τα Φυτά των Νησιών της Μεσογείου της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (IUCN).

Οι συνεργαζόμενοι φορείς υλοποιούν δράσεις για τη διατήρηση απειλούμενων φυτικών ειδών των νησιών της Μεσογείου με μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους:

- εντός του φυσικού περιβάλλοντος διατήρηση μέσω μέτρων διαχείρισης όπως ενίσχυση πληθυσμών, επανεισαγωγή ειδών, περιφράξεις, απομάκρυνση εισβαλλόντων ξενικών ειδών και επανασύνδεση κατακερματισμένων οικοτόπων
- εκτός του φυσικού περιβάλλοντος μακροχρόνια διατήρηση σε τράπεζες σπόρων μέσω συλλογής και αποθήκευσης γενετικού υλικού αντιπροσωπευτικού της γενετικής ποικιλότητας των επιλεγμένων πληθυσμών. Προηγούμενες και νέες συλλογές σπόρων χρησιμοποιούνται για την παραγωγή φυτικού υλικού για την εντός του φυσικού περιβάλλοντος διατήρηση.

Επιπλέον, το CARE-MEDIFLORA προωθεί:

- την ανάπτυξη συνεργασιών με σχετικούς φορείς σε κάθε νησί ώστε να γίνει πιο αποτελεσματική η διατήρηση των φυτών
- την ευαισθητοποίηση τοπικών φορέων και του ευρύτερου κοινού σχετικά με τις πιέσεις και απειλές προς την τοπική χλωρίδα
- την ενίσχυση δικτύων και πρωτοβουλιών σε Μεσογειακό επίπεδο για τη διατήρηση των φυτών
- τη συνεργασία μεταξύ επιστημόνων και ειδικών τεχνικών για την εντός και εκτός του φυσικού περιβάλλοντος διατήρηση της φυτικής ποικιλότητας στη Μεσόγειο.

Συνεργαζόμενοι φορείς:

- Ομάδα Ειδικών για τα Φυτά των Νησιών της Μεσογείου της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (IUCN).
- Ίδρυμα Βοτανικού Κήπου του Sóller, Βαλεαρίδες Νήσοι.
- Conservatoire Botanique National de Corse - Γραφείο Περιβάλλοντος Κορσικής.
- Hortus Botanicus Karalitanus – Πανεπιστήμιο του Κάλιαρι, Σαρδηνία.
- Πανεπιστήμιο της Κατάνια, Τμήμα Βιολογικών, Γεωλογικών και Περιβαλλοντικών Επιστημών, Σικελία.
- CIHEAM Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων, Κρήτη (Επικεφαλής)
- Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών, Κύπρος
- Τμήμα Δασών, Κύπρος

Το CARE-MEDIFLORA χρηματοδοτείται κατά 80% από το MAVA Foundation. Διάρκεια έργου: Απρίλιος 2016 – Δεκέμβριος 2018

Για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.care-mediflora.eu/>

Μονάδα Διατήρησης Μεσογειακών Φυτών του MAIX

15ο Διεθνές Συμπόσιο για τα Υδρόβια Φυτά

International Symposium on Aquatic Plants, Queenstown, New Zealand, 18-23/02/2018 <http://www.aquaticplants2018.co.nz/>

Το 15ο Διεθνές Συμπόσιο για τα Υδρόβια Φυτά θα διεξαχθεί στην πόλη Queenstown, στο Νότιο Νησί της Νέας Ζηλανδίας, από τις 18 έως τις 23 Φεβρουαρίου του 2018. Σκοπός του συνεδρίου είναι να προωθήσει τη συζήτηση για όλα τα θέματα που σχετίζονται με την επιστήμη και τη διαχείριση των υδρόβιων μακροφύτων (aquatic macrophytes) στα εσωτερικά νερά. Είναι η πρώτη φορά που η συνάντηση αυτή θα πραγματοποιηθεί εκτός Ευρώπης, αντανακλώντας έτσι το αυξανόμενο ενδιαφέρον για την έρευνα της υδρόβιας βλάστησης παγκοσμίως. Τα υδρόβια φυτά πληρούν ένα ευρύ φάσμα οικολογικών ρόλων και συμβάλλουν ουσιαστικά στη δομή, τη λειτουργία και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες των υδάτινων οικοσυστημάτων. Τα μακρόφυτα αποτελούν βασικό συστατικό του υδάτινου περιβάλλοντος και ένα από τα «Βιολογικά Ποιοτικά Στοιχεία» (Biological Quality Elements), για την αξιολόγηση της οικολογικής ποιότητας της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα WFD 2000/60/EE [Water Framework Directive].

Δεδομένης της τεκμηριωμένης σημασίας τους για τα υδρόβια οικοσυστήματα, η έρευνα για τα υδρόβια φυτά συνεχίζει να ανθίζει σε διεθνές επίπεδο. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές σήμερα είναι περισσότερο επιτακτικές από ποτέ! Οι κλιματικές αλλαγές, η αυξανόμενη ζήτηση για χρήση των φυσικών πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των υδάτων, η ρύπανση, η εξάπλωση των εισβαλλόμενων ειδών, οι μεταβολές στις χρήσεις γης και η εντατικοποίηση τους, η υποβάθμιση, ο κατακερματισμός, καθώς και η απώλεια υδάτινων ενδιαιτημάτων, αποτελούν μερικές από τις προκλήσεις για τη διατήρηση και τη διαχείριση τόσο των υδρόβιων φυτών, όσο και των οικοσυστημάτων τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Δεδομένης της τεκμηριωμένης σημασίας τους για τα υδρόβια οικοσυστήματα, η έρευνα για τα υδρόβια φυτά συνεχίζει να ανθίζει σε διεθνές επίπεδο. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές σήμερα είναι περισσότερο επιτακτικές από ποτέ! Οι κλιματικές αλλαγές, η αυξανόμενη ζήτηση για χρήση των φυσικών πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των υδάτων, η ρύπανση, η εξάπλωση των εισβαλλόμενων ειδών, οι μεταβολές στις χρήσεις γης και η εντατικοποίηση τους, η υποβάθμιση, ο κατακερματισμός, καθώς και η απώλεια υδάτινων ενδιαιτημάτων, αποτελούν μερικές από τις προκλήσεις για τη διατήρηση και τη διαχείριση τόσο των υδρόβιων φυτών, όσο και των οικοσυστημάτων τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το 15ο Διεθνές Συμπόσιο για τα Υδρόβια Φυτά διοργανώνεται υπό την αιγίδα της Διεθνούς Ένωσης Λιμνολογίας SIL [Societas Internationalis Limnologie - International Society of Limnology] και της Ευρωπαϊκής Ζιζανιολογικής Εταιρείας EWRS [European Weed Research Society]. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του Διεθνούς Συνεδρίου: <http://www.aquaticplants2018.co.nz/>

Εύα Παπαστεργιάδου, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών,
Member of the International Scientific Committee [evapap@upatras.gr]

18ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο

Η Ελληνική Δασολογική Εταιρεία διοργανώνει στην Έδεσσα από τις 8-11 Οκτωβρίου 2017 το 18ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο με τίτλο «Η Ελληνική Δασοπονία μπροστά σε σημαντικές προκλήσεις: αειφορική διαχείριση δασών, δασικοί χάρτες, περιβαλλοντικές τεχνολογίες-δικτύωση και προστασία φυσικού περιβάλλοντος». Το συνέδριο πραγματοποιείται με την υποστήριξη της Βουλής των Ελλήνων, του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, της Π.Ε. Πέλλας, του Δήμου Έδεσσας, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης με τις Τοπικές Δασικές Υπηρεσίες και του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Εδέσσης-Γιαννιτσών. Παράλληλα με τις εργασίες του συνεδρίου θα πραγ-

Προσεχείς Εκδηλώσεις - Συνέδρια

- **11th International Phycological Congress**, 13-19 August 2017, in Szczecin, Poland. Details at <http://ipc11.intphyc-soc.org/>.
- **12th International Congress of Ecology (INTECOL 2017 Beijing)**, August 20-25 2017, Beijing, China. <http://www.intecol2017.org/en/index.asp>.
- **EMAPI (Ecology and Management of Alien Plant Invasions) 2017**, 4-8 September, Lisbon Portugal. More information at: <http://www.emapi2017.org/>.
- **IALE 2017 European Congress: From pattern and process to people and action**, Ghent, September 12-15, 2017. <http://www.iale-europe.eu/iale2017>.
- **26th Meeting of the EUROPEAN VEGETATION SURVEY**, Diversity patterns across plant communities in the frame of global change: conservation challenges Bilbao 13-16 September 2017 <http://www.ehu.eus/evs2017>.
- **3rd Conference of Eastern and Central European Botanic Gardens**, Botanic gardens – delivering public goods and supporting society, 9-11 October 2017, Budapest, Hungary. <http://www.congressline.hu/eastcentgard3budapest2017/index.php>
- **3rd International Congress on Biological Invasions**, 19-23 November 2017 Hangzhou, China. The theme of 3rd ICBI is 'Building capacity to manage biological invasions and facilitate trade'. To find further information visit (<http://www.icbi2017.org>).
- **15th International Symposium on Aquatic Plants**, February 18-23, 2018, Queenstown, New Zealand. <http://www.aquaticplants2018.co.nz/>.
- **8th European Congress of Botanic Gardens EuroGard VIII**, Lisbon 7-11 May, 2018. <http://www.eurogard2018.org/>.
- **34th SIL (International Society of Limnology) Congress**, Nanjing, China, 19-24 August 2018. <http://limnology.org/meetings/next-sil-congress/>.

Συστηματική των Φυτών

Michael G. Simpson 2016: Συστηματική των Φυτών. Εκδόσεις UTOPIA, xxv + 798 σελίδες. Επιμέλεια της ελληνικής έκδοσης: Θεοφάνης Κωνσταντινίδης και Παναγιώτης Τρίγκας

Το βιβλίο **Συστηματική των Φυτών** αποτελεί την απόδοση στα Ελληνικά της δεύτερης αμερικανικής έκδοσης του έργου Plant Systematics (2010). Το βιβλίο, ήδη μεταφρασμένο σε πολλές γλώσσες, αποτελεί ένα κλασικό και ταυτόχρονα ενημερωμένο πανεπιστημιακό σύγγραμμα ευρείας κυκλοφορίας. Η δημιουργία της ελληνικής έκδοσης πραγματοποιήθηκε μέσω μιας ευρείας συνεργασίας πανεπιστημιακών, μεταδιδασκτόρων και υποψηφίων διδασκτόρων που ανέλαβαν τη μετάφραση και την απόδοση των πρωτότυπων κειμένων. Το βιβλίο χωρίζεται σε 5 Ενότητες, η κάθε μία αποτελούμενη από ένα ή περισσότερα Κεφάλαια, συνδεδεμένα ή ανεξάρτητα μεταξύ τους. Παρουσιάζονται βασικές έννοιες της κλασικής Συστηματικής Βοτανικής, η σύγχρονη φυλογενετική προσέγγιση, η εξέλιξη και η ποικιλότητα των πράσινων φυτών και των χερσαίων φυτών, οι μεγάλες ταξινομικές ομάδες των Βρυοφύτων, των Πτεριδοφύτων και των Σπερματοφύτων, συνοπτικά στοιχεία της μορφολογίας και της ανατομίας των φυτών, στοιχεία εμβρυολογίας και παλυνολογίας. Επιπλέον, εξετάζονται η αναπαραγωγική βιολογία και η ονοματολογία των φυτών, οι μοριακές τεχνικές που εξυπηρετούν τη φυλογένεση, η διατήρηση των φυτικών οργανισμών και οι μέθοδοι συλλογής και τεκμηρίωσης του βοτανικού υλικού. Τέσσερα Παραρτήματα και ένα εκτενές Γλωσσάριο βοτανικών όρων συμπληρώνουν την ύλη του βιβλίου.

Η έκδοση της **Συστηματικής των Φυτών** καλύπτει ένα σημαντικό κενό στην ελληνική επιστημονική βιβλιογραφία. Το βιβλίο είναι σύγχρονο, εκτενές και άρτια τεκμηριωμένο, με πλούσιο φωτογραφικό υλικό σημαντικής εκπαιδευτικής αξίας. Οι εκδόσεις UTOPIA έχουν συνεισφέρει ουσιαστικά στη δομή και τη γραφιστική υποστήριξη του έργου, καθιστώντας την ελληνική έκδοση εφάμιλλη ή (ας μας επιτραπεί) καλύτερη της αντίστοιχης αμερικανικής. Στα ενεργά μέλη της ΕΒΕ, οι εκδόσεις UTOPIA διαθέτουν το βιβλίο με σημαντική έκπτωση 30%.

Θεοφάνης Κωνσταντινίδης
Παναγιώτης Τρίγκας

ματοποιηθεί και διεθνές Workshop με τίτλο «Information Technology, Sustainable Scientific Network & Nature Protection» Χρήσιμες πληροφορίες για το Συνέδριο μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα της Ε.Δ.Ε. (www.forestry.gr), καθώς και στο facebook (Facebook/Ελληνική Δασολογική Εταιρεία).

Γιάννης Μπαζός & Παναγιώτης Δημόπουλος

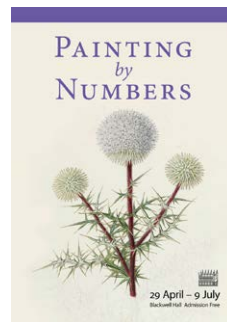

8ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Βοτανικών Κήπων, EuroGard VIII

Το 8ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Βοτανικών Κήπων EuroGard VIII διοργανώνεται στη Λισαβόνα από τις 7-11 Μαΐου 2018 με τον τίτλο «Βοτανικοί Κήποι, άνθρωποι και φυτά για έναν βιώσιμο Κόσμο». Το συνέδριο έχει ως στόχο τη συζήτηση πολλών θεμάτων στα οποία συμβάλλουν οι βοτανικοί κήποι και ιδιαίτερα στην ευαισθητοποίηση του κοινού στις προκλήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας που αντιμετωπίζει ο πλανήτης μας. Η διατήρηση της βιοποικιλότητας, οι κανονισμοί και οι συνεργασίες με αναπτυσσόμενες χώρες ή χώρες που βρίσκονται σε οικονομική μετάβαση, σχετικά με την εφαρμογή της Παγκόσμιας Στρατηγικής για τη Διατήρηση των Φυτών, παραμένουν οι κύριοι στόχοι των Βοτανικών Κήπων. Το EuroGard VIII έχει ως στόχο τη συμμετοχή όλων των Βοτανικών Κήπων της Ευρώπης αλλά και άλλων περιοχών, όπως η Βόρεια Αφρική, η οποία μαζί με τη Νότια Ευρώπη αποτελούνενα από τα πιο σημαντικά κέντρα βιοποικιλότητας παγκοσμίως, την περιοχή της Μεσογείου. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε τον ιστότοπο του συνεδρίου <http://www.eurogard2018.org/>.

Γιάννης Μπαζός

«Painting by numbers» και Flora Graeca

Ο τίτλος «Ζωγραφίζοντας με αριθμούς» (Painting by numbers) αφορά σε μία έκθεση και σειρά εκδηλώσεων που διεξάγονται στη Βοδληϊανή Βιβλιοθήκη (Bodleian Library) της Οξφόρδης (U.K.), από 29 Απριλίου μέχρι 9 Ιουλίου 2017 και αναφέρονται στην υπέροχη εικονογραφημένη έκδοση Flora Graeca Sibthorpiana (Λονδίνο, 1806-1840). Ο Ferdinand Bauer (1760-1826) ήταν ο καλλιτέχνης ζωγράφος πίσω από την έκδοση Flora Graeca Sibthorpiana που συγκαταλέγεται μεταξύ των καλύτερων και σπανιότατων εκδόσεων όλων των εποχών. Ο Bauer έφτιαξε επί τόπου, κατά την περιήγησή του στην Ελληνική ύπαιθρο από το 1786 ως το 1787, εκατοντάδες σκίτσα φυτών με μολύβι. Σύγχρονες επιστημονικές αναλύσεις αποκαλύπτουν τις τεχνικές που χρησιμοποίησε ο Bauer για να ολοκληρώσει 966 υδατογραφίες φυτών για τη Flora Graeca, οι οποίες θεωρούνται διεθνώς ότι καλύτερο έχει να επιδείξει η ζωγραφική απεικόνιση φυτών (επιστημονικό εργαλείο της εποχής), στην Οξφόρδη κατά τον 18ο αιώνα.

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/whatson/whats-on/upcoming-events/2017/apr/painting-by-numbers>

Σοφία Ριζοπούλου, Τομέας Βοτανικής,
Τμήμα Βιολογίας, ΕΚΠΑ

HELLENIC BOTANICAL SOCIETY - NEWSLETTER

ISSUE 2 • JULY 2017 • SUMMARY IN ENGLISH

The event of the Hellenic Botanical Society for the presentation of the “Flora of Greece project”

On Friday, May 26 2017, at the Museum of History of the National and Kapodistrian University of Athens, at 5 Tholou Street in Plaka (“Kleanthous House” or “Old University”), the Board of Directors of the Hellenic Botanical Society and the Steering Committee organized the opening event for the presentation of the “The Flora of Greece” project.

The event was held with great success in a room full of guests who actively expressed their support for the realization of the ambitious National project on the “Flora of Greece”.

During the event the initial composition of the Steering Committee and the Scientific-Editorial Committee was announced for the preparation of the project, which is as follows:

Steering Committee

- Panayotis Dimopoulos, University of Patras, Patras
- Theophanis Constantinides, National and Kapodistrian University of Athens, Athens
- Stella Kokkini, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki Thessaloniki
- Thomas Borsch, Free University, Botanical Garden and Botanical Museum (BGBM), Berlin

Scientific-Editorial Committee

- A. Strid, Herbarium Ø, Ørbæk, Denmark
- Th. Raus, Free University, BGBM, Berlin
- I. Bazos, National and Kapodistrian University of Athens, Athens
- E. Bergmeier, University of Göttingen, Göttingen
- E. Eleftheriadou, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki
- R. Karoussou, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki
- G. Korakis, Democritus University of Thrace, Orestiada
- M. Panitsa, University of Patras, Patras
- P. Trigas, Agricultural University of Athens, Athens
- S. Tsiftsis, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki
- I. Tsiripidis, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki
- D. Tzanoudakis, University of Patras, Patras
- E. Raab-Straube, Free University, BGBM, Berlin
- N. Turland, Free University, BGBM, Berlin

Mr. Stavros Benos, Chair of the Citizens’ Movement DIAZOMA gave a brief greeting to the event, followed by the speeches of the members of the Steering Committee. Panayotis Dimopoulos Professor at the University of Patras presented the plan for the effective and successful implementation of the project “The Flora of Greece”:

- Duration of project implementation: 10 years (2017-2027)
- Estimated number of volumes: Eight (8)

Theophanis Constantinides, Associate Professor at the University of Athens, presented the basic elements for writing a modern flora and the example of Greece in the implementation of the “The Flora of Greece” project.

Dr. E. von Raab-Straube (Botanical Garden and Botanical Museum, Free University, Berlin) as representative of the Botanical Garden and Botanical Museum- Berlin and of Prof. Thomas Borsch, referred to the research project “The Flora of Greece” and the ways in which the current taxonomic re-

search and information from the Vascular Plants Checklist of Greece could be integrated.

Since Prof. Stella Kokkini, Aristotle University of Thessaloniki could not attend the event, her presentation on “Flora and human activities in Ancient Greece: from empirical knowledge to the scientific approach of plants” was made by Regina Karoussou, Ass. Prof. at the University of Thessaloniki.

After the end of the oral presentations, a round of questions and discussion was held with all the participants of the event.

Funding by the Green Fund

During the event, it was announced officially that the Green Fund approved the financing of the Hellenic Botanical Society for the realization of the project “Flora of Greece” with a total amount of 240,000 euros for 6 years. On behalf of the Board of Directors of the Hellenic Botanical Society, I would like to express my special thanks to the Board of Directors of the Green Fund for its decision and in particular to the President of the Green Fund Ass. Prof. Georgios Patrikios and the Director Mr. Georgios Protopappas for the active support of our funding request.

A reception at the end of the event

Instead of words, some representative photos taken during the reception in the idyllic courtyard of the Museum of History of the National and Kapodistrian University of Athens.

Panayotis Dimopoulos

(A. Vidalis)

Flora of Greece Web

Publication of the 1st edition of Flora of Greece web and collaborations

In June 2017, the 1st edition of the site “Flora of Greece web” was published. It is the result of a close and constructive collaboration (January - June 2017) between the Hellenic Botanical Society and the Botanical Garden and Botanical Museum of Berlin (BGBM), coordinated by the University of Patras (Department of Biology, Department of Plant Biology, Institute of Botany) and a group of scientists from the above organizations: <http://portal.cybertaxonomy.org/flora-greece>.

This data portal uses the Common Data Model (CDM) that is a central element of the Cybertaxonomy Internet platform and has been developed in the framework of the European Distributed Institute of Taxonomy (EDIT 5). All pages of plant taxa are dynamic websites from the underlying database.

What is included in Flora of Greece web?

This new website: a) brings together data from authoritative sources, b) contains information on all species and subspecies of vascular plants occurring in Greece and c) will be updated continuously.

In October 2013, the vascular flora of Greece comprised 5758 species and 1970 subspecies (native and naturalized), representing 6620 taxa, belonging to 1073 genera and 185 families. The full dataset has a total of 7734 records, comprising species and subspecies plus ten sections of *Taraxacum* and one aggregate (*Portulaca oleracea* aggr.). The only species for which the status of "native but extinct" was confirmed are *Staphylea pinnata* (NE) and *Stratiotes aloides* (NC).

More specifically and synoptically the "Flora of Greece" Web contains:

- **7734** valid taxa names
- **7211** synonyms

Note on synonyms: the listed synonymies a) keep within the taxonomic ranks of species and subspecies; varietal rank is considered only when it has been found repeatedly incorrectly used at subspecific rank in the literature analyzed, b) include designations not validly published and illegitimate names (including nomina nuda, confusing names and rejected names), as far as they have been used in the extracted floristic studies. Highlighting or qualifying them was beyond the scope of the Vascular Plants Checklist of Greece, and only misapplied designations are marked with the standard phrase "auct. fl. graec." (auctorum florum graecae, of authors of the Greek flora, i.e. in the sense of authors on Greek floristics), followed by the correct (though misapplied) nomenclatural authority. Lacking nomenclatural validity or legitimacy were no criteria to omit names, aiming at creating a tool for proper assessment of previous literature sources of Greek floristics.
- **1050** "excluded taxa", i.e. taxa disregarded as being reported in error, non-established aliens, non-stabilized hybrids, taxonomically enigmatic, or vanished from Greece accompanied
- **1327** comments on taxa disregarded as being reported in error, non-established aliens, non-stabilized hybrids, taxonomically enigmatic, or vanished.
- Distribution maps showing occurrence of each taxon in the 13 floristic (phytogeographical) regions of Greece
- Chorological category/type for each taxon
- Life-form category for each taxon
- Status for each taxon (native, alien, range-restricted)
- Habitat category that a taxon occupies (falling mostly into one habitat category but may comprise two or more categories)
- Photographs of selected taxa
- Bibliography

What is not included in Flora of Greece web?

In this first edition (version 1, June 2017) of the Flora of Greece website, under the EDIT platform, taxonomic and floristic information published after October 2013 (i.e. 2013-2017) is not included. This new information will be taken into account and will gradually be integrated by the end of 2017.

Flora of Greece web also for mobile devices

Particular efforts were undertaken to make the site as accessible as possible, through mobile devices (smartphones and tablets), so that data can be used everywhere (when there is internet access).

We need your input

Please get informed from the "Contribute" option of the menu and do not

hesitate to provide the Flora of Greece website team with information on a) the presence of new for science plant taxa described in Greece or b) taxa distribution data for specific floristic regions, as well as photos following the provided instructions. The support team for the Flora of Greece web is very pleased with the result of this online tool, which is an intermediate stage in the implementation process of the recently launched project (The Flora of Greece project).

The improvement of the data quality and quantity included in the Flora of Greece website - Vascular Plants Checklist of Greece is upon all of us.

Thanks are due to everyone who has contributed to this stage, to all of you who will use this tool and to all of you who will contribute with photographic material and information on new floristic records.

Arne Strid, Katerina Goula, Giannis Bazos and Maria Panitsa have already contributed to this first phase with a significant number of photos that are currently under preparation for posting to the site. I indeed thank them very much. Photo editing for the site is also being prepared by Nick Turland (Head of Publishing, Free University Berlin, BGBM), Eckhard Willing (BGBM's external collaborator) and Richard Lansdown (Chair IUCN SSC Freshwater Plant Specialist Group).

And we continue... the contribution of all of you is the only source of qualitative and quantitative upgrading of the available photographic material for the "The Flora of Greece" project.

Panayotis Dimopoulos

Allium symiacum (Amaryllidaceae), a new species from Symi Island (SE Aegean, Greece)

Allium symiacum Galanos & Tzanoud., from the island of Symi, is described as a species new to science. Christos Galanos visited Symi in November 2015. During the fieldwork, a small *Allium* population, with some individuals still in flower, was found growing on a calcareous coastal slope. The autumnal flowering period and the obvious morphological differences of the individuals from all known autumn-flowering *Allium* species of Greece indicated an interesting new finding. Living bulbs and herbarium specimens were collected for cultivation and further studies. Careful and thorough examination of the collected material leads to the conclusion that it is distinct from all other members of *A.* sect. *Codonoprasum*. *Allium symiacum* differs from other autumn-flowering species of the *A. paniculatum* subgroup known from Greece, mainly by its smaller perianth with exerted stamens and from the species of the *A. flavum* L. and *A. stamineum* Boiss. subgroups (which are also characterized by exerted stamens) by its greenish white flowers appearing in autumn. It is currently known only from the type locality and should be considered as a single-island endemic. It grows on calcareous stony coastal slopes. It is classified as Critically Endangered according to IUCN Red List categories and criteria. Nevertheless, further field research during the flowering season could provide more information, which could change the threat category and conservation status of the species. (Source: Galanos C. & Tzanoudakis D. (2017) in *Willdenowia* 47 (2): 107-113 <https://doi.org/10.3372/wi.47.47202>).

Dimitris Tzanoudakis, Faculty of Biology, University of Patras

Allium iatrouinum and *A. pycnotrichum*: Two new *Allium* (A. sect. *Cupanoscordum*, Amaryllidaceae) species from Greece

Allium iatrouinum from Evvia Island (W Aegean, Greece) and *A. pycnotrichum* from Mt. Parnon (SE Peloponnisos, Greece) are described and illustrated. They belong to *A.* sect. *Cupanoscordum*, which includes ca. 24 species so far, mainly distributed in the Mediterranean region. Both species are related to each other and also related to other members of the *A. cupanii* group, especially *A. hirtovaginatatum* (W Turkey) and *A. maghrebinum* (Tunisia, Algeria). The new species grow in rocky habitats and occur in restricted mountain areas, where they flower in summer, mostly from July to August.

P. Tringas, E. Kalpoutzakis and Th. Constantinides

Revision of *Verbascum daenzeri* group

Taxonomy and distribution of the *Verbascum daenzeri* group has been revised. The group comprises four species, three of them endemic to Greece, and the fourth extending to Bulgaria and Turkey-in-Europe. *Celsia peraffinis* Rech. f., previously sunk into the synonymy of *Verbascum boissieri* (Heldr. & Sartori ex Boiss.) Kuntze, is resurrected as an independent species and recombined as *Verbascum peraffine* (Rech. f.) Zografidis & Strid.

Aris Zografidis, N.C.S.R. Demokritos

New record for *Iris hellenica* Mermygkas, Kit Tan & Yannitsaros

Iris hellenica Mermygkas, Tan & Yannitsaros, a species considered to be endemic to Mts Killini, Saitas and Chelmos of Northern Peloponnese, was recorded from Mt Ili, in Sterea Ellas. Two populations were found or located in an opening of *Abies cephalonica* forest and rocky sites, at Psilainos summit, at an altitude of 1440-1470 m (Mermygkas D., Skouras Th. (2017) in *Phytologia Balcanica* 23 (1): 127-128)

Dionysis Mermygkas, Goulandris Natural History Museum

First confirmed record of *Elodea canadensis* Michx. in Greece

In a recent scientific paper the presence of the alien aquatic macrophyte *Elodea canadensis* Michx. in Greece is confirmed and the history of contradictory relevant reports is outlined. This is also the first report of the species' presence in the transboundary lake Great Prespa (Source: Poulis G., Zervas D. (2017) in *Hacquetia* 16 (2), DOI: 10.1515/hacq-2017-0001).

George Poulis

Plants of the month: January - June 2017

January 2017

***Colchicum chimonanthum* K. Perss.** • A geophyte with flowers protruding a few centimeters above ground surface. As its name implies, it flowers in winter, from December to February. Its tepals are white or have a subtle pink-violet hue and its stamens have a characteristic golden yellow base. It grows in slopes with low herbaceous vegetation or sparse shrubs. It is a local endemic of Macedonia (Northern Greece), firstly described as a separate species in 1999. It is included in the Red Data Book of Rare and Threatened Plants of Greece (Phitos et al. 2009) as Vulnerable (VU), due to its restricted distribution area. New localities of occurrence are still being discovered inside the area of its geographical distribution.

February 2017

***Crocus biflorus* Mill. subsp. *stridii* (Papan. & Zacharof) B. Mathew** • A rare Greek endemic subspecies, known so far only from the areas of Thessaloniki and Xanthi. Its fragrant white or purple flowers, with dark stripes on all three external tepals, coupled with its rarity, make it very attractive for collectors, so it is included in the Red Data Book of Rare and Threatened Plants of Greece (Phitos et al. 1995) with the designation "Vulnerable". It flowers from January to February and grows in open grassy or sandy places, at an altitude of 30-800 m.

March 2017

***Arum purpureospathum* C. Boyce** • This endemic species occurs in a few sites in western Crete and in Karpathos. It grows in stony fields, among ruins of stone houses and terraces but it is also found in shady locations under thickets with carob trees and olive groves, at altitudes ranging from sea level to 800 m. It flowers from late February until early April, depending on the altitude. The species is considered Vulnerable (VU), according to the Red Data Book of Rare and Threatened Plants of Greece (Phitos et al. 2009) and the population size in Crete is estimated to 1100-1500 individuals. *Arum purpureospathum* is not threatened by grazing, as plant parts are toxic for animals, nevertheless potential threats are the use of pesticides in olive groves, as well as excavations and clearings within the settlements of Palea Agia Roumeli and Agios Ioannis.

April 2017

***Ebenus cretica* L.** • A branched chamaephyte up to 100 cm high with pinnate leaves, covered with gray hair. The flowers appear in dense racemes from April to early June, depending on the location and altitude. It is endemic to Crete, very common in some areas, where it forms large populations. It grows in stony, limestone slopes with phrygana, even at the edges of roads, at altitudes up to 1100 m. A recent report from the island of Rhodes seems to be random insertion.

May 2017

***Helichrysum heldreichii* Boiss.** • A local endemic species which occurs only on vertical limestone rocks in two gorges of western Crete, the Samaria Gorge and the Aradena Gorge. The population of the species is estimated to be less than 2.000 individuals. It flowers from May to June.

June 2017

***Lilium albanicum* Griseb.** • It is one of the five representatives of the genus *Lilium* in Greece and one of the two Greek species with yellow flowers. Its distribution in Greece includes Pindos and the mountains of the northern

mainland, while outside Greece it is also found in Albania, Bulgaria and the former Yugoslavia. This impressive plant occurs in meadows and forest openings at high altitudes, usually higher than 1450 m, and can reach up to 2200 m. It flowers in June and July. It is protected by the Presidential Decree 67/81 and is included in the world list of species that need protection of the UN.

Katerina Koutsovoulou

Arne Strid Honorary Doctor to the Faculty of Biology of the National and Kapodistrian University of Athens

The Faculty of Biology of the National and Kapodistrian University of Athens awarded the title of Honorary Doctor to the Professor Arne Strid. The ceremony was held at the Grand Hall of the University on April 3, 2017. After the award, the honored gave a speech entitled «Recent progress in the botanical exploration of Greece». Arne Strid was born in 1943 in Kristianstad, Sweden. He studied Botany, Chemistry and Genetics at the University of Lund, where he was awarded a PhD in 1970. From 1964 to 1972 he worked at the Department of Botany of the University of Lund in the team of Professor Hans Runemark, studying the problems of plants speciation in the Aegean. From 1973 to 2001 he served as Professor of Botany at the University of Copenhagen. From 2001 to 2008 he was Professor of Phytogeography at the University of Gothenburg and at the same time director of the Botanical Garden and the Natural History Museum of Gothenburg. Since 2008, he is Professor Emeritus at the University of Lund, and since 2011 Honorary Professor at the Botanical Garden and Museum in Berlin. He visited Greece for the first time in 1964, as part of his doctoral research. Since then and for more than 50 years, he has traveled throughout Greece, exploring many areas of the islands and the mainland, both within his research activities and in the context of his students' education. With his work he recorded and highlighted the species of Greek flora, while he described many species new to science. His research interests are focused on Plant Systematics and Phytogeography. In Greece, he was recently awarded for his work by the Hellenic Range and Pasture Society (2012), he is a Honorary Member of the Hellenic Botanical Society (2013) and Honorary Doctor of the Department of Biology of the University of Patras (2015). In November 2016 the Hellenic Society for the Protection of Nature honored him with the Vyrion Antypas Award for his contribution to the study and protection of the Greek nature. His love for the Greek flora is constant as he continues to actively and dynamically deal with its research and study, fifty years after his first botanical exploration in Greece.

CARE-MEDIFLORA – Conservation Actions for Threatened Mediterranean Island Flora: ex situ and in situ joint actions.

CARE-MEDIFLORA aims to improve the conservation status of threatened plant species of the Mediterranean. It is a project implemented by institutions of six Mediterranean islands (Balearic Islands, Corsica, Sardinia, Sicily, Crete and Cyprus) and the IUCN/SSC Mediterranean Plant Specialist Group.

The institutions involved are jointly addressing short-term and long-term conservation needs:

- in situ conservation of endangered plant species of the Mediterranean islands through in situ management actions such as population reinforcement, species reintroduction, fencing, controlling pest plants and reconnecting isolated remnants
- ex situ conservation of endangered plant species through seed collection and long term storage in seed banks of accessions representative of the overall diversity of selected taxa. Previous and new seed collections are used to produce plant material for the in situ management actions.
- In addition, the project is supporting: networking among the project partners, institutions and authorities on each island, and/or related initiatives at Mediterranean and wider international level, in order to contribute to the long term effectiveness of plant conservation.
- Project results are shared with plant conservation specialists and local stakeholders with the aim to
- increase collaboration among institutions involved with in situ and ex situ conservation
- raise awareness about local flora vulnerability.

Partners:

- Mediterranean Plant Specialist Group – IUCN/SSC
- Sóller Botanical Garden Foundation, Balearic Islands
- Office of the Environment of Corsica Conservatoire Botanique National de Corse

- Hortus Botanicus Karalitanus, University of Cagliari, Sardinia
 - University of Catania, Department of Biological, Geological and Environmental Sciences, Sicily
 - CIHEAM Mediterranean Agronomic Institute of Chania, Crete (Lead Partner)
 - Agricultural Research Institute, Cyprus
 - Department of Forests, Cyprus
- CARE-MEDIFLORA is funded (80 %) by the MAVA Foundation.

Project duration: April 2016 – December 2018

For more information: <http://www.care-mediflora.eu/>

15th Panhellenic Scientific Conference of the Hellenic Botanical Society

The 15th Conference of the Hellenic Botanical Society entitled “**The European and National Strategy for the Conservation of Plant Diversity in Greece**” will be held from 14-17 September 2017 in Crete, at the Conference Center of the Mediterranean Agronomic Institute of Chania (M.A.I.CH.). The Conference is co-organized by the **Hellenic Botanical Society** and M.A.I.CH.

During the conference, 5 invited-honorary speeches will be held: 1) **Thomas Borsch**: Plant taxonomy in the era of evolutionary biology and biodiversity informatics: Prospects for the Flora of Greece Project; 2) **Athena Amilli-Economou**: The speciation of microalgae in Greece as a result of adaptation to extreme environments; 3) **Kyriakos Kotzambasis**: PHOTOSYNTHESIS-From the solar energy management to environmental biotechnology; 4) **Theodora Petanidou**: The Aegean Archipelago revisited: the “small, great world” through plant-pollinator relationships; 5) **Christos Katsaros**: Cell division in brown algae: More than 40 years of research.

At the same time, two round tables are planned:

1. **The “Flora of Greece” project**: strategy, tools and practical steps (P. Dimopoulos-pdimopoulos@upatras.gr) and the contribution of amateur botanists, naturalists, photographers, etc. in the inventory and enhancement of the Greek Flora (D. Tzanoudakis-tzanoi@upatras.gr)
2. **The Nagoya Protocol**: its Importance in Maintaining Plant Diversity and the Challenges of its Implementation in Greece (E.-A. Maria, C.A. Thanos: efmara@science.tuc.gr; cthanos@biol.uoa.gr)

On Sunday 17/9, the conference will end with a botanical excursion to the Agia Irini Gorge.

Please visit the conference website: <http://hbs2017.maich.gr/el/>

15th International Symposium on Aquatic Plants Queenstown, New Zealand

The 15th International Symposium on Aquatic Plants will be held in Queenstown (New Zealand), from 18–23rd of February 2018. The aim of the conference is to promote debate on all issues relating to the science and management of aquatic vegetation. It is the first time this meeting has been held outside of Europe, reflecting the rising interest in aquatic vegetation globally. The meeting is being arranged under the auspices of SIL (Societas Internationalis Limnologie - International Society of Limnology) and the EWRS (European Weed Research Society). For more information visit the Symposium website <http://www.aquaticplants2018.co.nz/>.

8th European Congress of Botanic Gardens EuroGard VIII, Lisbon 7-11 May, 2018

The 8th European Congress of Botanic Gardens EuroGard VIII under the theme “Botanic Gardens, People and Plants for a Sustainable World”, is intended to address many of the issues to which Botanic Gardens are contributing, in particular raising public awareness of environmental conservation challenges that our planet faces. Biodiversity conservation and regulations, and collaborations with developing countries or countries in economic transition, regarding the implementation of the Global Strategy for Plant Conservation, remain the main objectives of Botanic Gardens. EuroGard VIII aims to bring together the participation of all Botanic Gardens in Europe and other regions such as North Africa, which together with the countries of Southern Europe, constitute one of the most important hotspots in the world the Mediterranean Region. Congress website <http://www.eurogard2018.org/>.

18th Panhellenic Forestry Conference

The Hellenic Forestry Society organizes in Edessa from 8-11 October 2017 the 18th Panhellenic Forestry Conference entitled “Greek Forestry in the face of major challenges: sustainable forest management, forest maps, environmental technologies-networking and protection of the natural environment”. The conference is organized with the support of the Hellenic Parliament, the Ministry of Environment and Energy, the Ministry of Rural Development and Food, the Geotechnical Chamber of Greece, the Region of Central Macedonia (regional entity of Pella), the Edessa Municipality, the Decentralized Administration of Macedonia-Thrace with the Local Forest Services and the Environmental Education Center of Edessa-Giannitsa. Along with the works of the conference, an international Workshop entitled “Information Technology, Sustainable Scientific Network & Nature Protection” will be held. Useful information about the Congress can be found on the Hellenic Forestry Society website. (www.forestry.gr), as well as on facebook (Facebook / Elliniki Dasologiki Etaireia).

Yiannis Bazos & Panayotis Dimopoulos

«Painting by numbers» and Flora Graeca

The title “Painting by numbers” includes a botanical art display and events related with the magnificent Flora Graeca Sibthorpiana and the reconstruction of Ferdinand Bauer’s colour code. The exhibition will take place at the Bodleian Library in Oxford (UK), from 29 April to 9 July 2017. Ferdinand Bauer (1760-1826) was the artist behind Flora Graeca Sibthorpiana (London, 1806-1840), which is one of the rarest and most expensive botanical books in the world. Bauer made hundreds of pencil sketches of plants when he explored the eastern Mediterranean in 1786-1787. Modern scientific analyses reveal the techniques that Bauer used to transform his sketches into 966 of the finest natural history illustrations ever made (a scientific tool of that era), during his stay in Oxford, in the 18th century.

Sofia Rizopoulou, National and Kapodistrian University of Athens

Grammos: The neglected giant

Mountain Grammos is a neglected giant of greek-albanian borders, with a great variety of habitats, due to its geomorphology, geological substrate and hydrographic network. Although the expected plant diversity is very high, the area has never been studied thoroughly. However, a number of endemic, rare or protected taxa has been recorded from Grammos, among them 4 local endemics (*Isatis grammotis*, *Ligusticum rhizomaticum*, *Sempervivum marmoreum* subsp. *balsii*, *Thesium vlachorum*), 4 taxa endemic to ophiolithic substrates in northern Pindos (*Fritillaria epirotica*, *Nocca epirota*, *Onosma pygmaea*, *Poa ophiolithica*) and many others endemic to Greece or the Balkan peninsula. National or international legislation has never been sufficient to protect the populations of wild flora and unfortunately there are some examples from Grammos to prove that: *Dactylorhiza incarnata*, a rare orchid for Greece, protected by the PD 67/1981 and CITES, has become extinct from Grammos area after the destruction of orchid’s habitat; total population of *Solenanthus scardicus*, a rare Balkan endemic, has been reduced after the building construction of National Reconciliation Park literally on one of the two subpopulations of the species. Furthermore, illegal massive collection of aromatic or pharmaceutical plants, many of which are protected, has reduced their populations in dramatic levels. Environmental problems of Grammos also include fires, illegal logging, road constructions and many more, reminding us altogether a reconciliation that never took place, a unity that does not exist: man’s and nature’s.

Katerina Goula

Gentiana verna at Gistova (K. Goula)